1845 - 21 JUNI - 1895: HET 50-JARIG JUBILÉ DER BOEREN IN SURINAME

Julius Eduard Muller, Corn. Hoekstra

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0624 4328

1845. — 21 Juni — 1895.

HET VIJFTIGJARIG JUBILÉ

DER

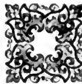
BOEREN IN SURINAME.

DOOR

JULIUS E. MULLER

EN

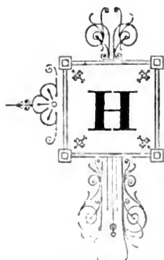
C. HOEKSTRA.

Uitgever: B. HEIJDE—SURINAME.

Het was den 21n Juni van het jaar 1845, dat de »*Susanna Maria*«, en den volgenden dag, dat de »*Noord-Holland*«, twee Nederlandsche barken, in de *Saramacca-rivier* tegenover ***Groningen*** het anker lieten vallen.

Reikhalzend hadden de ruim 200 passagiers, vijftig Noord-en Zuid-Hollandsche boerenfamiliën vormend, naar dat oogenblik uitgezien. Er was hun ook zooveel heerlijks voorgespiegeld van het oord, door de zorgen van het Gouvernement voor hunne ontvangst ongetwijfeld naar wensch in gereedheid gebracht, waar zij een schoone toekomst verbeidden. Ze waren er zeker van, dat ze een vruchtbaren bodem zouden vinden, die de bearbeiding loonen zou. Eenvoudige maar nette landhuizen, te midden van tropisch groen, aan den oever der prachtige *Saramaccarivier*, wachtten ongetwijfeld de nieuwe bewoners. In luchtig gebouwde stallen, waarvan ze zich nog geen denkbeeld konden vormen, hoopten ze het vee te vinden, hun van Gouvernementswege toegezegd. Er was alle reden de beste

verwachtingen te koesteren. De heeren van den Brandhof, Betting en Copijn, predikanten te *Elst* bij *Amerongen*, *Beets* en *Wilnis* hadden in hun belang er voor geijverd, vier jaren lang. Geen moeite was dezen heeren teveel geweest, en toen ze op het door hen ontworpen kolonisatie-plan de goedkeuring der Regeering verworven hadden, was eene Commissie van drie landbouwers onder leiding van den Heer Betting naar *Suriname* vertrokken, om in het nieuwe en rijke land eene vestigingsplaats uit te zoeken en het Gouvernement voor te lichten bij het in gereedheid brengen er van tot ontvangst der kolonisten. Dat ze naar wensch waren geslaagd leed allerminst twijfel, en in *Suriname* was men, zooals gezegd werd, hoogelijk met het plan ingenomen. Zelfs de naam van de landstreek, die hun ter bearbeiding zou worden aangewezen, scheen aan te duiden, hoe goed voor hen gezorgd was. »*Voorzorg*« was ze genoemd en gelegen aan de *Saramacca-rivier* tegenover *Groningen.*

Hoe buitengewoon voorspoedig de reis ook geweest was, — na eene vaart van 31 dagen waren de barken reeds voor de monding der *Suriname-rivier* — de passagiers waren het reizen op een schip, in eene betrekkelijk kleine ruimte, moede. Hoewel zonen en dochteren van eene zeevarende natie, gevoelden ze zich het best op het vaste land, waar de mannen gewoon waren de hand aan den ploeg te slaan en de vrouwen de boter te bereiden.

Het waren flinke, vastberaden echtparen, die, op raad der genoemde predikanten en door dezen uitgekozen, met hunne kinderen den tocht over den grooten Oceaan van het land der natte kou naar de tropen hadden ondernomen.

Met goed vertrouwen naderden zij de Surinaamsche kust, en toen op de »*Susanna Maria*« en de »*Noord Holland*» het »Land in 't zicht!« geroepen werd, heerschte er eene opgewektheid, eene opgewondenheid aan boord der beide schepen, die het beste beloofde.

Met uitzondering van een ziekelijk kind, dat op zee overleden was, kwamen allen behouden aan, zoo gezond en levenslustig als maar gewenscht kon worden.

Toen de kapiteins de ankers lieten vallen bij *Braamspunt* met een: »Welkom aan Suriname's kust!« klopte aller hart van blijde verrukking, maar ook van ongeduld om voet aan wal te zetten.

Men wist evenwel, dat de vestigingsplaats niet aan de *Suriname*,- maar aan de *Saramacca-rivier* lag en dat men nog ten hoogste een paar dagen te varen had. Slechts een paar dagen, want Zijner Majesteits wachtschip »*Sindoro*«, in de wateren van *Suriname* gestationneerd, zou de barken langs de kust rondom de groote modderbank naar *Groningen* slepen.

Dat was eene heerlijke gedachte, want de tropische hitte, voor 't eerst gevoeld, maakte hun het verblijf in de enge scheepsruimte, slecht geventileerd, onaangenaam. Doch ze hadden het er voor over. Een paar dagen lijden op zoo'n reis, dat was minder.

Straks onder de wuivende palmen naast de landhuizen gezeten in de avondkoelte zou men, van al het schoone en nieuwe genietend, spoedig zijn uitgerust van de vermoeienis der reis.

Tot aller niet geringe teleurstelling kwam in plaats van de »*Sindoro*« het bericht, dat het wachtschip naar elders was vertrokken, en dat de barken zelf maar hun weg te vervolgen hadden. Twee koloniale schoeners zouden echter met hen opvaren.

Teleurstellend was dit, niet slechts omdat de reis nu zooveel langer duurde, maar ook en vooral omdat gefluisterd werd, dat ze opzettelijk in den steek gelaten werden. Hoe onbewezen het ook zijn mocht, het werkte bij de teleurstelling in niet geringe mate ontmoedigend.

Wat viel dit laatste gedeelte der reis lang en zwaar! In stede van twee dagen moesten de kolonisten tien dagen de hitte tusschendeks verduren. Het was niet om uit te houden, en de opgewektheid, die hen zoo gekenmerkt had, maakte meer en meer plaats voor ontstemming.

Geen blij gejubel weerklonk dan ook langs de boorden der *Saramaccarivier* bij *Groningen*, toen de barken de plaats der bestemming bereikt hadden, maar, wat erger was, geen hartelijk welkom klonk van den oever aan de zijde van *Voorzorg* hun tegen.

In het land der zonnewarmte werden ze ijzig koud ontvangen. Het ondenkbare, het ongelooflijke bleek werkelijkheid te zijn.

Hoort slechts, wat een ooggetuige, de Heer A. Copijn er van verhaalt:

»De morgen van 21 Juni 1845 zal bij ieder, die den tocht »met de »*Susanna Maria*« heeft medegemaakt, immer in treurige »herinnering blijven. En dit was de morgen, die met reikhalzend »verlangen was te gemoet gezien! Toen het anker was gevallen »hadden er aan boord van het schip ijzingwekkende toneelen plaats. »Vrouwen en kinderen jammerden en schreiden, de mannen liepen »bij den aanblik hunner bestemming als wanhopenden en woedenden »over het dek. De meesten weigerden om van boord te gaan; »eenigen, die nog gelden bezaten, boden deze den gezagvoerder »voor de terugreis aan.

»De deelneming en beradenheid van den bestuurder bragt echter »eenige bezadigde kolonisten tot het besluit, om zich van meer »nabij te gaan overtuigen, of de grond *Voorzorg* doelmatig zou kun»nen worden ingerigt. Gelukkig velden deze lieden een gunstig oor»deel, en daarop had de ontscheping plaats. De kolonisten op de »*Noord-Holland*, welk schip den volgenden dag aankwam, lieten »zich, hoewel schoorvoetende, op het voorbeeld van de anderen »aan wal brengen.

»Er stonden te *Voorzorg* slechts 17 hutten, waarvan een negen»tal afgewerkt en eenigzins bewoonbaar kon worden genoemd. Te »*Groningen* waren drie gebouwen, overblijfselen der militaire Post, »aanwezig, namelijk het kommandantshuis, een kleine kazerne en »een magazijn. De aanleg van *Voorzorg* bepaalde zich tot eenige »gedolven waterleidingen in zulk een gebrekkigen staat, dat men, »bij de menigvuldige regens, in eenen togt naauwelijks de zeven»tien hutten kon bereiken. Tien passen achter de hutten, welke op »één lijn langs de rivier, nog geen dertig voeten van elkander ston»den, bevond men zich in digt gewassen kreupelhout (kappewerie). »Geen voet gronds was bebouwd of productief gemaakt. Er waren »alzoo geene levensmiddelen, dan die het magazijn zou opleveren, »en door de schoener, *de Beschermer*, waren aangebracht, bestaande

»in vaten Amerikaansche tarweblom en gezouten spek, alsmede »eenige vaten rijst en zout. Aan bakken van brood viel niet te denken; de oven was defect en er ontbrak een baktrog. De kolonisten »waren verpligt zich hoofdzakelijk met ongerezen spekkoeken te voe»den. De bestuurder Copijn requireerde wel eenige provisien van »de schepen; doch van deze konden slechts betrekkelijk geringe »uitdeelingen plaats hebben.

»Is het te verwonderen, dat zich binnen de veertien dagen ziekte»verschijnselen voordeden! De ruime voeding en het langdurig ver»blijf onder dek van de volgepakte schepen, doch vooral de slechte »voeding bij aankomst en de teleurstelling die allen, — en velen »doodelijk — had geschokt, hadden eene ziekte doen ontstaan, die »men mogelijk met doeltreffende middelen had kunnen te keer gaan.

»Hier echter waren niet de minste voorzorgen genomen om zie»ken te verplegen; wel had de gezaghebber van de *Noord-Holland* »zijn' scheepsheelmeester, — die voor het eerst een tropisch ge»west bezocht— en een medicijnkist afgestaan, maar spoedig bleek »deze hulp ontoereikende te zijn. Er vielen weldra slagtoffers. De »krachtige taal van den bestuurder, die zijne woorden, helaas, reeds »met den dood van eenigen staven kon, deed thans van het kolo»niaal gouvernement eenige hulp opdagen. Nogthans bleef eene kist »medicijnen, die met eene pontsgelegenheid van de stad afgezonden »was en waaraan zoozeer behoefte bestond, door nalatigheid onbezorgd.

»De kolonisten waren intusschen in de hutten te *Voorzorg* en te *Gro»ningen* in de kazerne en op den zolder van het magazijn gehuis»vest. Voor de nog in aantogt zijnde was geen onderkomen. In allerijl »moesten daarvoor lootsen worden opgerigt, en deze waren nog »onvoltooid, toen de *Antonie* en *Eugenie*[1]) reeds het anker voor »Voorzorg vallen liet. Een tiental der eerst aangekomen kolonisten »was reeds ten grave gesleept en de overige waren bijna allen ziek. »Er heerschte een onbeschrijfelijke verslagenheid, welke zich ras »aan de nieuw aangekomenen op de *Antonie* en *Eugenie* mede»deelde. Deze spraken van geen terugkeeren, maar ijlden ter hulp

[1]) Deze schepen met nieuwe kolonisten kwamen in 1845 aan.

»van hunne lotgenooten. In half betimmerde loodsen van troelie »en palissaden moesten zij — gehuwden met hunne kinderen en »ongehuwden van beider geslacht, door elkander — een verblijf »zoeken. De ziekte, die intusschen een ernstig karakter had aan»genomen, tastte ook deze laatsten aan. Geneeskundigen, apothe»kers en oppassers snelden toe; ponten, beladen met medicijnen en »ververschingen werden aangevoerd, doch alles tevergeefs, — het »was te laat!»

Wie zal beschrijven, wat er omging in de harten der zoo deerlijk bedrogen kolonisten. Van de 384 bezweken 189, en bleven slechts 11 gezond.

Misleid! Schandelijk misleid! zoo sprak men te *Voorzorg* met een vloek.

Mislukt! Droevig mislukt! zoo sprak men elders in *Suriname* met . . . . een glimlach.

Welk eene zware verantwoordelijkheid hebben degenen op zich geladen, die direct of indirect aan de oorzaken der mislukking,[1]) hebben meegewerkt, en vermoedelijk, voorzooverre het niet te wijten is geweest aan onvergeeflijk gebrek aan belangstelling in zaken, die men had te behartigen, omdat men vreesde, dat, als blanken veldarbeid verrichtten, de verhouding van het zwarte ras tot het blanke zich zou wijzigen in een zin, door de meesten niet gewenscht.

Wie met genoeg kapitaal, arrogantie en zweepen optrad, al stond hij nog zoo laag, kon met succes in deze slavenmaatschappij als man van gewicht optreden. Zij, die belang hadden bij het handhaven van dezen toestand gevoelden, dat daarin verandering komen zou, als de boerenkolonisatie mocht gelukken, dat de slavernij, waarvan het onredelijke en onzedelijke zooal niet erkend dan toch gevoeld werd, en wier afschaffing reeds dreigde, daardoor te minder zou kunnen worden gehandhaafd. Deze vrees was, misschien ten deele onbewust, eene van de oorzaken der hardvochtigheid, waarmede de kolonisatie-pogingen in het riet gestuurd werden.

---

[1]) Wij behouden ons voor op de oorzaken der mislukking, na historisch onderzoek, terug te komen.

Keerden velen naar *Nederland* terug, anderen bleven ondanks de meest ongunstige levensvoorwaarden. Eenmaal ter plaatse zouden ze hunne uiterste krachten beproeven, om over de bezwaren en moeilijkheden te zegevieren. Aan de hun toegezegde bewerkte en beteelde akkers, maar die nog meerendeels onbewerkt waren, sloegen zij de krachtige hand. In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood verdienen was op hen ten volle van toepassing. De tropische zon kon hen van den arbeid niet terughouden, zoomin als de doorgezette stiefmoederlijke bejegening van de zijde van het Gouvernement. Want zelfs de toegezegde veldgereedschappen, het beloofde vee en pluimgedierte werden hun nog steeds onthouden. Alleen werd hun toegestaan hunne woningen over te brengen naar de overzij der rivier, waar het hooger en droger was. Alsof alles moest medewerken, om hunne beste pogingen te doen mislukken, viel tot overmaat van ramp in het najaar van 1845 eene buitengewone langdurige droogte in, waardoor de banannen en welke vruchten ze meer hadden geplant, geheel verdroogden. Doch hoezeer ze ook leden, ze begonnen opnieuw met het beplanten van den grond, die, hoe betrekkelijk schraal daar ter plaatse ook, toch wel de bewerking loonen zou. Zoo overwonnen ze met taaie volharding de eerste moeilijkheden. Doch toen het in Maart 1846 bij den eersten overvloedigen oogst bleek, hoe tijdroovend en kostbaar het voor hen was hunne producten naar de stad *Paramaribo* te vervoeren en aan de markt te brengen, hoe waardeloos daardoor feitelijk hun product was, en zij versterkt werden in de overtuiging, dat ze in de kolonie niet gewild waren, ontwaakte onder hen een geest van ontevredenheid, die niet veel goeds beloofde. 't Was in dien tijd, dat de Gouverneur van Raders, den boeren niet ongenegen, den Gouvernements-Secretaris, Mr. Lisman, opdroeg een onderzoek naar den werkelijken toestand in te stellen. Het rapport van den Heer Lisman luidde zeer ongunstig en was, hoe vergoelijkend ook, niet vleiend voor den Heer van den Brandhof, die, wellicht zelf ontmoedigd, als met de handen in den schoot, in de voor hem keurig gebouwde en luchtige woning stil zat. Men houde

hierbij echter in 't oog wat het voor hem, als hij te goeder trouw voor de zaak geijverd en de boeren tot de emigratie aangespoord heeft, geweest moet zijn, zijne beschermelingen blootgesteld te zien aan zoo vreeslijke teleurstelling en tegenstand, waar hij op medewerking gerekend had. Gelukkig echter, dat de boeren, al was 't soms vloekend, de spade in de krachtige vuist hielden. Hulde aan zooveel oud-Hollandsche kloekheid!

De Heer Lisman gaf op niet onduidelijke wijze den Gouverneur in overweging de kolonisatie op *Groningen*, èn om de mindere vruchtbaarheid van den bodem èn om den te verren afstand van de stad niet uit te breiden.

Uitbreiding kwam hem zelfs ongeoorloofd voor. Beter ware het de vruchtbare terreinen in de nabijheid van *Paramaribo* — dit lag ongetwijfeld in zijne bedoeling — door de boeren te laten bewerken.

Werden tengevolge van dit onderzoek verbeteringen aangebracht, aan eene verplaatsing van Gouvernementswege der boerenkolonie werd blijkbaar niet gedacht. Doch dit schrikte de door strijd en ontbering geharden niet af. Uit eigen beweging verlieten de meesten hunner het moerassige *Voorzorg*, om zich in den omtrek van *Paramaribo* te vestigen. Gelukkig dat de toenmalige Gouverneur van Raders de vrij algemeene vrees voor den invloed, die er van hen zou uitgaan op de verhouding van het zwarte tot het blanke ras, niet deelde, en hun met de meeste welwillendheid te gemoet kwam. Had hij de kolonie te *Voorzorg* niet officieel verplaatst, de uit eigen beweging verhuizende boeren stond hij met raad en daad bij.

Sinds gloorde voor hen een nieuwe dageraad, al werd ook in latere jaren tot op heden over 't algemeen bitter weinig gedaan, om de ontwikkeling van een flinken boerenstand te bevorderen.

Ter illustratie van den strijd en de overwinning der boeren over tal van bezwaren, willen we de geschiedenis verhalen van een der thans nog hier levende kolonisten, waarmede die der anderen groote overeenkomst heeft.

Gijsbertus Overeem, in Juni 1845 een der eersten, die te *Voorzorg* met zijne ouders en een ouden boer voet aan wal zette,

werd even als zoovele anderen zwaar getroffen. In korten tijd na zijne aankomst verloor hij zijne ouders. Hoewel aangezocht, om ook naar het vaderland terug te keeren, besloot hij toch te blijven. De toestand was wel ellendig, maar hij had de reis nu eenmaal gemaakt, hij wilde er het zijne van hebben. Hoopvol trok hij aan den arbeid en toen hij in het huwelijk trad met Hendrika Snippenberg werd hij niet weinig versterkt in zijn vertrouwen, over de omstandigheden te zullen zegevieren. Mede het langst hielden zij het op de oude vestigingsplaats vol, tot 1853, toen ze werd opgeheven. Met anderen trokken ze naar de *Boven-Suriname*, waar ze zich te *Rama* metterwoon nederzetten. Het viel hun daar echter deerlijk uit de hand. De gezondheidstoestand liet er veel te wenschen over. Man en vrouw werden ernstig ziek en het kind, met welks bezit ze zoo gelukkig waren, moesten ze er ten grave brengen. Zonder dralen besloten ze nu naar den omtrek van *Paramaribo* te verhuizen, waar volgens de berichten dergenen, die er reeds gevestigd waren, een bestaan te vinden was. Als daglooners verdienden ze hunne eerste penningen, waarvan ze, welke ontbering het hun ook kostte, al dadelijk enkele ter zijde legden. Zij hadden er nog niet lang gewerkt, of man en vrouw knikten elkander vertrouwelijk toe, alsof ze wilden zeggen: »met spaarzaamheid en vlijt komen wij er wel.« En ze zijn er gekomen langs dien wel moeilijken maar nog altoos zekeren weg. Het gelukte hun zooveel te vergaren, dat ze den grond *'t Hermitage* konden koopen, een boerderij van ongeveer 280 Hectaren aan den *Wanicaweg* en de *Dominékreek*, op een uur afstand van de stad. Hoe weinig steun ze ook even als de overige kolonisten na het vertrek van den Gouverneur van Raders van Gouvernementswege ondervonden, ze werkten kloek door. Trots alle bezwaren groeide hun veestapel langzaam aan en ter markt te *Paramaribo* maakten ze staâg betere prijzen. De gezondheid liet niet meer te wenschen over en ze verheugden zich in 't bezit van zes kinderen.

In 1865 waren ze zoozeer vooruitgegaan, dat ze na verkoop van hun eigendom, zich rijk genoeg achtten, om naar *Nederland* terug te keeren, ten einde het »aldaar weer als boer te probeeren.«

Deze stap heeft hun echter later berouwd. *Nederland* kon in dit opzicht, volgens hen, de vergelijking met *Suriname* niet doorstaan. We zullen O v e r e e m hierover zelf het woord laten:

»Ziet U, Mijnheer, — zoo verhaalde hij eens bij gelegenheid — ik had dicht bij *Nijmegen* eene boerderij gehuurd en daar gingen wij, mijne vrouw en kinderen, flink aan 't werk. Maar, het eerste het beste jaar ging onze oogst naar de maan, we kregen niets, niemendal van onzen arbeid. En toen kwam ook nog de winter aanzetten, en we moesten wol en brand hebben tegen de kou. Toen zei ik aan mijn vrouw: Vrouw! als we in *Suriname* waren gebleven en was daar onze oogst verloren gegaan, dan hadden we weer opnieuw wat banannen, patatten of cassave in den grond gestopt, en zoo gek zou 't niet geloopen hebben of we hadden na drie maanden genoeg. Met een linnen broek en een katoenen hemd was ik er gekleed. Brand hadden wij er niet te koopen, want het hout ligt voor 't grijpen. Weet je wat? We gaan weer naar *Suriname* terug. En zoo verkocht ik mijn boeltje en kwam ik hier weerom. Het geluk heeft me gediend, dat ik dadelijk bij mijn komst mijn oude *Hermitage* weer te koop kon krijgen. Ziet U, zoo zitten we hier, en knap is hij, die mij er weer vandaan krijgt; — met geen stok, Meneer! laat ik mij er vandaan drijven. We hebben 't volop, en zijn gezond en gelukkig. En dan zeggen ze nog, dat een Hollander hier niet kan aarden. Altemaal gekheid, Meneer. Zie mijne vrouw en kinderen eens aan, en zeg mij nou of ze er niet goed uitzien; we zijn nu met de schoonzoons en dochters meegeteld, 37 stuks!«

Wanneer het welslagen van O v e r e e m op zich zelve stond, zoude het nog niet veel bewijzen, maar de T a m m i n g a 's, de v a n D ij k 's, de v a n B r u s s e l 's, de R ij s d ij k 's, de L o o r 's, de R o z e n b e r g 's en meerdere families van de oud-kolonisten getuigen ook, dat de Hollandsche boer, indien de terrein-keuze goed is, het in de tropen best kan uithouden, mits hij sober leeft en zich weet te regelen naar het klimaat. Van ras-degeneratie is geen sprake. Het tegenwoordig levend geslacht moge niet zoo forsch gebouwd zijn en zoo blozend als de Hollandsche boeren en boerinnen, het is niet minder gezond en taai bij den

arbeid. Al wonen de Surinaamsche boeren niet in zulke ruime landhuizen als de NoordHollandsche, al is hun wonen en zijn 't best te vergelijken met dat van den Drentschen boer, ze zijn, als O v e r e e m, best tevreden. »Docter B a k k e r« — zeide vrouw L o o r eens — »heeft over de ziekten onder de boeren in *Suriname* »geschreven, en de man beweert, dat zij hier niet kunnen voort»leven. Maar docter B a k k e r heeft nooit bij een onzer gepraktiseerd; »hoe weet hij dan zoo precies, wat ons mankeert? Onze lieve Heer »heeft mij negen spruitjes gegeven en ik ben dankbaar, dat ik »ze heb mogen behouden. Zie ze reis aan, Mijnheer! De oudste »is 14 jaar, een flinke meid, niet waar? Hun mankeert Goddank! »niets. Van tijd tot tijd zijn ze wel eens wat ongesteld, maar dat »wordt een ieder op zijn beurt. Ik geef ze dan wat castor-olie en »chinine en dan zijn ze weer in orde. Wij hebben 't goed, Mijn»heer! beter als zoovelen in Holland, die, al willen ze werken, de huur »toch niet kunnen maken en eer achteruit dan vooruitgaan. Wij »leven hier tenminste van ons eigen en goed ook!»

Hoewel dit voor de familie L o o r waar is, mag hieruit niet voetstoots worden afgeleid, dat eene boerenkolonisatie op groote schaal is aan te bevelen. In ieder geval zouden daarvoor goede voorzorgsmaatregelen genomen en zou rekening gehouden moeten worden met de gewijzigde toestanden en verhoudingen. Men vergete niet, dat feitelijk alleen eene proeve is genomen met de meest taaie individuën, daar de anderen al te spoedig bezweken zijn onder buitengewoon ongunstige omstandigheden. Verder houde men in het oog, dat de vrije Britsch-Indische immigranten zich thans ook op den kleinen landbouw toeleggen en niet zonder succes. Maar wij, die slechts eene kleine historische schets hebben willen leveren, zullen hierop niet verder ingaan, in vertrouwen dat de Commissie, door Z. E. den Gouverneur reeds voorlang benoemd, om over de boerenkolonisatie-quaestie te rapporteeren, in dezen, na ernstig onderzoek en overleg, het Gouvernement naar eisch zal voorlichten. Maar 't zij ze voortzetting der boerenkolonisatie aanbeveelt of afraadt, voor de tegenwoordige boeren is in ieder geval reden tot feestvreugde.

Een halve Eeuw, voor een goed deel een tijd van lijden en strijden, maar ook van overwinning, is immers voorbij.

De in 1853, ten tijde der opheffing van de kolonie te *Voorzorg*, circa 80 zielen sterke boerenfamilies zijn thans aangegroeid tot ruim 200, degenen die het landbouwbedrijf met een ander hebben verwisseld niet meegeteld, en hoevelen zijn intusschen gestorven of naar *Nederland* teruggekeerd.

Inderdaad, er is reden voor dit kloek geslacht het halve Eeuwfeest zijner vestiging te vieren.

Moge het Gouvernement die feestvreugde bevorderen en 21 Juni dezes jaars helpen stempelen tot een voor hen gedenkwaardigen dag, door eene nieuwe aera voor hen te openen, waarin ze zich ook intellectueel beter kunnen ontwikkelen. Het is wenschelijk, dat ze, inzonderheid wanneer hun aantal door nieuwe kolonisatie mocht toenemen, tot een dorpsleven geleid worden, door hen in de gelegenheid te stellen in hun midden kerken en scholen te stichten.

Moge ook de bevolking in stad en lande deelen in die vreugde, en op voorgang van het Gouvernement mede een eeresaluut brengen aan het vijftigjarig werken der wakkere boeren, die zich door eigen kracht zoo ferm hebben staande gehouden.

